

Nízka predvídateľnosť pravidiel nie je sociálna

Najvyššiu ekonomickú úroveň aj kvalitu života dosahujú krajiny s „otvoreným prístupom“ k tvorbe spoločenských pravidiel. Okrem iných to tvrdí aj nositeľ Nobelovej ceny za ekonómiu Douglass North. Ak chceme žiť v úspešnej krajine, mali by sme teda umožniť verejnosti podieľať sa na jej spravovaní. Minimálne cez verejné diskusie. Problém má však dve stránky. Ak sa člen vlády dlhodobo snaží diskutovať na verejnosti akýkoľvek (aj nepremyslený) nápad, na jednej strane síce zapojí verejnosť do spravovania krajiny, na strane druhej ju však aj zneistí, čo môže mať negatívne následky.

Renomovaný ekonomický časopis The Economist nedávno uverejnil článok o dôsledkoch neistoty na investície a zamestnanosť. Podľa neho nie je zaujímavé len to, aké dôsledky by malo zvýšenie cien ropy, ale aj to, aké dôsledky má zvýšenie neistoty, teda či sa budú ceny ropy pohybovať v intervale 20-100 dolárov, namiesto intervalu 50-60. Štúdie, ktoré sa zaoberajú dôsledkami neistoty na investorov, na podniky a teda aj ich zamestnancov, dospeli k názoru, že dochádza k obmedzeniu investícií a prijímania nových pracovníkov, prípadne k ich prepúšťaniu. Dobrou správou je, že po návrate k predvídateľnosti, po znížení miery neistoty sa investície, aj počet pracovných príležitostí väčšinou vrátia na pôvodnú úroveň pomerne rýchlo.

Diskusia predpokladá neistotu, ak sú však uverejňované predbežné návrhy bez predchádzajúcich analýz, ide o neistotu zbytočnú, o nevynútenú chybu. Od prvého momentu bolo napríklad podľa právnikov veľmi pravdepodobné, že vyvlastňovanie pozemkov pod diaľnice nebude možné bez rozhodnutia o kompenzácií. Taktiež napríklad aj to, že prítomnosť odberateľov v orgáne, ktorý rozhoduje o cenách vody, plynu či elektriny je dlhodobo neudržateľná. Návrhy neakceptovateľné pre Európsku úniu, ale už dokonca ani pre naše ekonomické a právne povedomie. Iba zneistili aktuálnych a potenciálnych investorov a zamestnávateľov. Čo sa asi deje v hlavách a analýzach firiem, ktoré fungujú v blízkosti budúcich trás diaľnic, či napríklad vodárenských spoločností, keď netušia koľko zo svojho majetku budú musieť darovať štátu, prípadne o koľko im budú administratívne znížené ceny? Dôjde iba k spomaleniu investovania a prijímania nových zamestnancov. Hoci ide o kroky momentálne u nás, aj v Európe len veľmi ťažko akceptovateľné, ak ich chce uskutočniť člen vlády, investori zneistia. Obdobne sa dajú chápať niektoré ďalšie pokusy, ako napríklad útok na existenciu zisku v zdravotníctve, či snahy o zmenšenie druhého piliera. Investori v týchto rezortoch vložia do ich rozvoja, teda aj do budovania zdravotníckych zariadení menej peňazí ako keby robili príslušní ministri predvídateľné kroky. Budú tiež prijímať menej nových zamestnancov, ako keby mali istotu aspoň v základných predstavách o budúcom vývoji.

Pravidlá, podľa ktorých funguje naša krajina nepochybne treba verejne diskutovať. **Členovia vlády však môžu veľa pokaziť tým, že do verejnej diskusie predkladajú návrhy, pre ktoré je táto prvým testom kvality.** Tým, že na verejnosť opakovane posúvajú takéto návrhy, spomaľuje sa tendencia poklesu nezamestnanosti a rastu investícií. Kazia tak šance krajine, aj svojim kolegom vo vláde. Zdá sa že Slovensko si to síce môže momentálne dovoliť, robiť nevynútené chyby je však škoda vždy.

Eugen Jurzyca
INEKO
február 2007